

FÖRSVAR-
UNDERRÄTTELSE-
DOMSTOLEN

Datum
2023-08-17

Diarienummer
Å 26-23
Er referens
Ju2023/00712

Remiss av slutbetänkandet Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende (SOU 2023:12)

Försvarsunderrättelsedomstolen har tagit del av slutbetänkandet Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende (SOU 2023:12). Domstolen vill med anledning av vad som framförs i betänkandet anföra följande.

I betänkandet (avsnitt 10.3.4 och 10.3.5) föreslår kommittén att det inrättas en ny förvaltningsmyndighet, Domstolsstyrelsen, som ska ansvara för den övergripande administrationen av de allmänna domstolarna, de allmänna förvaltningsdomstolarna, hyres- och arrendenämnderna, Rättshjälpsmyndigheten och Rättshjälpsnämnden. Ansvarsområdet är detsamma som gäller för Domstolsverket idag och kommittén bedömer att det inte bör utvidgas till att omfatta specialdomstolarna, dvs. Arbetsdomstolen och Försvarsunderrättelsedomstolen, vilka även fortsättningsvis ska svara för sin egen administration.

Enligt Försvarsunderrättelsedomstolens mening är de argument som kommittén för fram för sin ståndpunkt relevanta. På ett principiellt plan är det dock problematiskt att vissa domstolar hålls utanför det nya centrala administrativa stödet för domstolarna, särskilt som förslaget syftar till att stärka domstolarnas oberoende. Betänkandet hade vunnit på att mer ingående problematisera denna fråga samt beskriva konsekvenserna ur ett oberoendeperspektiv avseende Försvarsunderrättelsedomstolen. Domstolen kan för egen del se både för- och nackdelar med att tillhöra Domstolsstyrelsens verksamhetsområde. Det är beklagligt att kommittén inte inhämtat synpunkter på denna och andra närliggande frågor från Försvarsunderrättelsedomstolen under utredningens gång. Som exempel kan nämnas formerna för utseende av vice ordförande och särskilda ledamöter i domstolen, som för närvarande sker utan beredning i Domarnämnden. (Jfr vad som gäller för integritetsskyddsombud vid domstolen samt förordnande av särskilda ledamöter i allmän domstol och i allmän förvaltningsdomstol). Domstolen förordar att frågan om tillhörighet behandlas vidare inom ramen för den fortsatta beredningen.

Även i andra avsnitt i betänkandet föreslås förändringar för de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna i syfte att stärka deras oberoende. I avsnitt 18.2.5 föreslås bl.a. att vissa bestämmelser som i dag finns i förordningar som avser domstolarnas och domarnas administrativa oberoende ska samlas i en ny lag. För specialdomstolarna föreslås dock ingen förändring av bl.a. domstolschefens ansvar. Kommittén konstaterar att ansvaret idag är annorlunda formulerat när det gäller specialdomstolarna jämfört med de andra domstolarna, men för ingen diskussion om detta är nödvändigt eller bra. Sett i ljuset av kommitténs övriga förslag ställer sig Förvarsunderrättsedomstolen t.ex. frågande till att domstolschefen, dvs. domstolens ordförande, även fortsättningsvis ska ansvara inför regeringen för verksamheten vid domstolen, när övriga domstolar (utom Arbetsdomstolen) inte ska det. (Se 2 § förordningen [2009:968] med instruktion för Förvarsunderrättsedomstolen och 3 § myndighetsförordningen [2007:515]).

En liknande fråga dyker vidare upp i förslaget till 3 kap. 13 § budgetlagen (2011:203) där det anges att om regeringen i budgetpropositionen avviker från Domstolsstyrelsens förslag ska regeringen lämna upplysningar om skälen för avvikelsen. Varför ska inte motsvarande gälla för specialdomstolarnas förslag i deras budgetunderlag och hur påverkar det oberoendet jämfört med de allmänna domstolarna? Även dessa frågor bör behandlas inom ramen för den fortsatta beredningen.

Enligt förslaget till 5 a § lagen (1994:261) om fullmaktsanställning ska Domstolsstyrelsen, efter ansökan, fatta beslut om senare avgångsskyldighet än 69 år för bl.a. ordföranden i Förvarsunderrättsedomstolen. Ansökan får beviljas endast om det finns angelägna verksamhetsmässiga skäl för det. Om Förvarsunderrättsedomstolen ställs utanför Domstolsstyrelsens ansvarsområde kan det ifrågasättas varför beslutet ska fattas av styrelsen och vilka möjligheter den har att kunna bedöma de verksamhetsmässiga skälen. Frågan bör behandlas i den fortsatta beredningen.

Slutligen kan det noteras att enligt lydelsen i betänkandets förslag till en ny 11 kap. 15 § regeringsformen, omfattas Förvarsunderrättsedomstolen av Domstolsstyrelsens ansvar för administrationen. Om bedömningen slutligen blir att Förvarsunderrättsedomstolen ska stå utanför Domstolsstyrelsens ansvarsområde måste förslaget justeras.

Datum
2023-08-17

Diarienummer
Ä 26-23

Beslut i detta ärende har fattats av ordföranden Kathrin Flossing efter föredragning av kanslichefen Mikael Karanikas.

Kathrin Flossing

Mikael Karanikas